Claes Arvidsson: Tal på Måndagsrörelsen för Ukraina

Talare
Claes Arvidsson
Författare och journalist

Datum
2 juni 2014

Plats
Stockholm

Så står vi här igen.

Måndagsrörelsen bildades 1990 som stöd för att de baltiska staterna skulle få välja sin egen väg. Få välja frihet, demokrati och marknadsekonomi. Och EU och Nato.

De baltiska staterna kunde gå sin egen väg.

Österuropa blev fritt. Sovjetunionen föll sönder. En del trodde att detta var historiens slut och att det bara fanns en samhällsmodell kvar: vår egen. Hos alla växte hoppet om demokratin skulle spridas över världen och under en tid skulle man ha kunnat tro det. Men det var fel. Blev fel. Den auktoritära modellen har fått en renässans. Ibland tillsammans med kapitalism, ibland bara förtryckande.

Och nu står vi alltså är här igen.

Denna gång för Ukrainas rätt att välja demokrati och marknadsekonomi. Och EU och Nato.

Då handlade våra protester om Sovjetunionen. Nu gäller protesterna Putinland.

Men precis som då gäller saken mer än så. Det handlar också om Sverige och Europa. Vår egen modell. Våra värden. Vår säkerhet.

Den dystra slutsats som måste dras är att Rysslands aggression mot Ukraina innebär att den europeiska säkerhetsordningen ligger i spillror. Och det gäller mer än annekteringen av Krim. Jag tror dessutom att Östra Ukraina redan är förlorat till Ryssland. Frågan är bara hur ”lösningen” ska se ut. Georgien, Krim och Transdnistrien är exempel, men det kan också räcka med att Kiev inte är i

kontroll.

Putin kan välja att slå på och slå knappen märkt destablisering i Ukraina. Han kan välja att använda separatisterna eller gröna gubbar, hota att stänga av gasen eller trycka på för att få betalt för gamla skulder. Och militärövningar vid gränsen.

Vi ska inte heller låta oss lura av fagert tal. Varje gång som Putin säger något försonligt dras djupa suckar av lättnad i västliga huvudstäder: risken för krig i Europa är förbi. Men det som utspelas i Ukraina är ett krig.

Men krig är det väl inte, hör jag invändningen komma. Men det är krig bara att vi inte riktigt har förmått att känna igen det.

Den ryske generalstabschefen Valerij Gerasimov pekade förra året på den arabiska våren som en viktig modell för hur krig skulle kunna gestalta sig i framtiden. I fokus står den ökade betydelsen av icke-militära medel för ”protestpotentialen” i ett land. Han drog slutsatsen att det kan vara mer effektivt att använda politik, ekonomi, information, humanitära och andra icke-militära medel än vapenstyrka.

Han har talat om modellen i form av fyra delar icke-militära medel och en del militära.

Låter inte det som ett recept för Ukraina – tillsammans med en rejäl dos vilseledande maskirova?

Det finns inte heller något som talar för att Putins offensiva utrikespolitik kommer att avta. Tvärtom. Det underliggande tankegodset bakom utrikespolitiken rymmer dyrkan av styrka och tilltro till att använda styrka som medel i utrikespolitiken. På motsvarande sätt respekterar man andras styrka.

Militär styrka är också ett sätt att skapa en stormaktsidentitet och bekräfta status som en sådan. I det som kan beskrivas som den ryska strategiska kulturen ingår också idén om en rysk intressesfär som ingen annan ska blanda sig. I kulturen ingår föreställningen om externa hot och ett synsätt på den internationella politiken som ett nollsummespel.

Den självpåtagna rätten att – med våld om så behövs – skydda rysktalande i alla länder ligger som ett latent hot. Baltikum är i fokus. Igen.

I offensiven ingår att i enlighet med militärdoktrinen använda energin som ”vapen” för att få makt och inflytande i Europa. Man stöder extremister till höger och vänster i hopp om att försvaga EU och Nato. Putin var därmed EU-parlamentsvalets verklige segrarherre.

Samtidigt rustar man med framgång upp de militära stridskrafterna.

Samtidigt blir Putinland blir allt mer auktoritärt och nationalistiskt.

I Georgien och Ukraina har Putin dragit upp nya gränser.

Är det 1938 som vi ser upprepas? 1938 var ju året då Nazitysklands annekterade Sudet och slapp undan med det. Och då fortsatte det.

Eller är det 1914 då skotten i Sarajevo tände en gnista som blev en präriebrand?

2014 kan bli en repris både på 1938 och 1914. Om det vill sig illa. Om vi inte reagerar och agerar. Så vad kan vi göra?

Sverige kan verka för att hålla samman EU – Putin vill härska genom att splittra.

Sverige kan verka för att stärka den Transatlantiska länken – Europa måste visa USA vilja att dela bördorna för den egna säkerheten.

Sverige skulle kunna ge ett viktigt bidrag genom att bli medlem och Finland skulle säkert hänga på. Medlemskap skulle vara en tydlig signal om var Sverige står – undanröja den osäkerhet som är förknippad med den svenska Solidaritetsförklaringen och underlätta gemensam försvarsplanering.

Sverige kan med ett enkelt regeringsbeslut upphäva RB5 och därmed se till att Sveriges försvarsförmåga inte minskar i en tid när osäkerheten ökar.

Så vad kan vi mer göra?

Vi kan ses här på Norrmalmstorg nästa måndag.

Källa
Manuskript hämtat från mandagsrorelsen.wordpress.com (2026-09-20)

Taggar
Fredsrörelsen, Kriget i Ukraina

URI
https://www.svenskatal.se/tale/claes-arvidsson-tal-pa-mandagsrorelsen-for-ukraina